

Bir Görüş / Bir Kitap *Some Opinions Inspired By a Book*

H. Rıdvan Çongur^(*)

AYDIN insanın günlük yaşayışında, diğer bütün insanlar gibi, birtakım temel ihtiyaçları yanı sıra 'baş ucu' kitaplarını da saymalıyız. Her canlının hayatında hava ve su nasıl vazgeçilmez ve gerekli ise, bu tür kitaplar da aydın insan için o kadar gerekli ve vazgeçilmezdir.

Türk Sanat, ilim ve fikir hayatında, milli kültürün çeşitli dallarında eser vermiş, hizmet etmiş seçkin insanları yaşadığı çağdan gelecek yüzyıllara ne ölçüde aktarabiliyoruz, bu konuda başarılı olduğumuz söylenebilir mi? Bir ömür boyu, göz, el ve beyin gücünü seferber eden bu insanlar, nerde doğmuş, nasıl yetişmiş, neler yapmışlar? Bu soruların cevabını yazılı, sesli ve görüntülü olarak koruyan, derleyip geleceğe aktaran milli, yeterli bir ses ve görüntü arşivine sahip miyiz? Yaşadıkları zaman, herkesçe tanınmış olsun veya olmasın, ilim ve sanatın hizmetkârı olmuş bu insanların hayatını kalemle aldık, yayınladık mı? Onlara ait ses, görüntü kasetleri ile kitap veya kitapçıkları koruyor muyuz? Bütün bu soruların cevabını vermeyi, gereğini yerine getirmeyi, o alanla ilgili her aydın insan, kendine görev bilmeli, meseleye bu açıdan sahip çıkmalıdır, diye düşünüyoruz.

'BAŞ UCU KİTAPLARI' arasında yer alması gerekenlerden, hemen ilk sıralarda 'Başvuru' kitapları var. Bunlardan bir bölümü ise, sözünü ettiğimiz kişilerin hayat hikayeleri, görüşleri, belli konulardaki düşünceleri ile eserleri veya gördükleri hizmetleri hakkında bilgi ve tenkitlere yer veren biyografiler veya otobiyografiler, benzeri tanıtıcı yayınlardır.

Bizde, herhalde milli yapımızdan kaynaklanıyor olmalı, 'hatıra' ve 'hayat hikayesi'ne fazla eğilmek ihtiyacı duyulmamıştır nedense. Milli yapımızdan kaynaklanmakta diyoruz, çünkü biz millet olarak kendimizden bahsetmeyi, reklamımızı yapmayı ve yaptırılmayı pek sevmeyiz. Bu bakış açısında da mahviyetkar mizaca sahip olmamızın rolü var.

* Gazi Üniversitesi Öğretim Görevlisi

Buna şunu da eklemek mümkün: çoğunluk olarak konuşmayı, anlatmayı seven insanlarız. Başımızdan geçenleri, gördüklerimizi ve işimizde edindiğimiz tecrübeyi, çoğu kez sohbet konusu yapar, yazmayı pek düşünmeyiz. `Günlük' yazma alışkanlığı yok. Halbuki, sıcağı sıcağına kağıda geçirilecek olayların, yaşayıp gördüklerimizin, tecrübelerimizin kağıda geçirilmesi, banda ve filme kaydedilmesi, ilme ve sanata hizmet eden insanların belgesellerle değerlendirilmesi ve bizden sonraki nesillere aktarılması yararlı olmaz mı? Olur elbet.

BU satırların yazarın baş ucu ve başvuru eserleri konusuna eğilmede `Duyuşlar' adlı kitap vesile oldu. Musikimize icracı, yönetmen ve hoca olarak bir ömür vermiş bulunan Prof. Koral Çalgan, daha önce el atılmamış bir alanda, paha biçilmez bir çabaya öncü olmuş. `Duyuşlar' adını verdiği büyük bir özen ve emeğin ürünü olan eseri, bu alanda gerçekten `ilk' olma özelliğini taşıyor. Musikimizde ismini ölümsüzler arasına ilave etmeyi başaran bir sanat erimizi, belgeleriyle tanıtan bu kitap, kendi alanında atılan ilk adım. Bu tür çalışmalar ve onların daha düzenli şekilde gerçekleşmesine hizmet edecek milli bir arşivin kurulması bizim de takipçisi olduğumuz bir konu. Meselenin çözümü için yıllar boyu gayret sarfettik ve ediyoruz. Bazen DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) Özel İhtisas Komisyonları'nda ele alınmasını sağladık; ilmi toplantılarda tebliğ konusu yaptık; ilgisi olan yöneticilerle sohbetlerimizde anlatmaya çalıştık. Prof.Çalgan, işte bu alanda bir çalışmayı gerçekleştirmiş. `Duyuşlar' sayesinde Ulvi Cemal Erkin gibi bir musiki üstadımız ve onunla birlikte hayat arkadaşı Ferhunde Erkin'i ölümsüzleştirmiş. Onun kitabına yazdığı `giriş'te yer alan düşünce ve görüşlere biz de katılıyoruz. Ne var ki, daha çok sanat ve düşünce adamımız, kültürümüzün çeşitli dallarında eser veren, emeği geçen insanların aynı ilgiyi göstermemizi bekliyor. Musikimizin çağdaş gelişim sürecini bilmek, öğrenmek için; çok sesli Türk musikisinin araştırılması, incelenmesi ve eleştirilebilmesi için bu yolun öncülerine düşen pek çok iş var.

DUYUŞLAR'ın yazarı, "başvuru kitapları yayın dünyasının, okur açısından en yararlı kitapları arasında yer alır" diyor ki, hak vermek imkansız. Prof. Koral Çalgan'ın şu sözleri bizi doğrulamakta: "Türk Beşleri, diyor, hiç biri anılarını yazmadı. Günlük tutmak gibi bir alışkanlıkları yoktu." Bu yüzden hayıflanıyor yazar. Nasıl hayıflanmasın, nasıl üzülmesin ki! Her biri öncü olan bu insanların, hayatlarına malzeme olabilecek pek çok tarihi olayı yaşadıklarını biliyoruz; en azından tahmin edebiliyoruz. Ama yazmamaları da sebepsiz değil Pek çok sebep var. Çalgan'ın da belirtmek gereği duyduğu gibi, "çoğu sanatçının, günün büyük bir zaman dilimini kendi uğraş alanlarıyla tüketmesi, araştırma yönünün gelişmemesi, yazmaktan hoşlanmaması gibi bazı gerçekler" bu sebepler arasında gösterilebilir.

Gerçek bu olsa da, memleketimizin aydınları kendilerine düşen görevi yerine getirmelidir. Zaman hızla akıp gidiyor; ona, dur demeyi beceremezsek, milli kültürümüze binbir renk katan, ilim ve düşünce hayatımızı aydınlatanlar bir sis perdesinin altında kalmaya mahkum. Şunu unutmamamız gerekir: Mirasçısı olduğumuz Türk kültürüne yeni eserler katmak kadar, bize emanet edilen eserlerin ve bu eserleri yaratan insanların kimlik ve özelliklerini gelecek nesillere taşımak da, yine bizim görevimiz. Üniversitelerimizin çatısı altında hizmet verenler, eli kalem tutan genç araştırmacılar, haydi... görev başına!